

Бугір Мирослав

студент гр. ФМСм-11,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Гуцул І.А.

ПРОЦЕС ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ ТА ЄС: НЕТАРИФНІ АСПЕКТИ ЗБЛИЖЕННЯ

Попри широкомасштабну російську інтервенцію Україна активно продовжує виконувати Угоду про асоціацію, досягнувши помітного поступу в напрямі цифрової трансформації, у митній справі, подоланні технічних бар'єрів, державних закупівель, корпоративному управлінні, сталому розвитку тощо. І хоча війна уповільнила темпи реалізації деяких зобов'язань у рамках Угоди, проте не послабила налаштованості країни продовжувати реформи, передбачені цим документом.

Оцінюючи сучасний стан і умови імплементації Угоди, слід мати на увазі наступні важливі обставини. По-перше, практика нинішніх відносин Києва та Брюсселя свідчить про трансформацію довгострокових цілей асоціації Україна-ЄС, визначених ст.1 Угоди. По-друге, з огляду на війну в Україні та окупацію частини її території, очевидно, що реформи, передбачені Угодою, мають здійснюватися з урахуванням специфіки і потреб воєнного часу. По-третє, вагомим здобутком на шлях реалізації Угоди стала лібералізація режиму експорту української продукції до європейських ринків. Тут варто зазначити: ЄС скасував на один рік усі ввізні мита, які ще залишалися в рамках Угоди, а також тарифні квоти та захисні мита.

Одним із завдань Угоди є зменшення нетарифних обмежень у торгівлі промисловими товарами шляхом укладення особливого типу угоди, а саме Угоди про оцінку відповідності та прийнятності промислових товарів (АСАА), тобто «промислового безвізу». Формально АСАА складатиметься з рамкової угоди та секторальних додатків. На першому етапі очікується підписання додатків щодо трьох секторів, а саме безпечності машин, електромагнітної сумісності та низьковольтного обладнання. Мета Угоди про асоціацію – підписання додатка щодо 27 секторів. Ширша мета членства в ЄС означає подальше розширення цього переліку.

Угодою передбачено зниження нетарифних бар'єрів для торгівлі товарами сільськогосподарства та харчової промисловості (за умов дотримання вимог щодо їх безпечності). Це досягається завдяки гармонізації відповідних норм і стандартів та визнанню еквівалентності системи контролю і сертифікації.

Україна продемонструвала швидкий прогрес у сфері публічних закупівель. Реформи державних закупівель дозволили країні приєднатися до Угоди СОТ про державні закупівлі (GPA) у 2016р., відкривши доступ до ринків державних закупівель у 48 країнах. До недавнього часу в Україні застосовувався рівний режим українських та іноземних компаній у державних закупівлях. У липні 2022р. почав діяти закон, яким запроваджено преференції у державних закупівлях для вітчизняних виробників. Однак ці переваги щодо локалізації не застосовуються до ЄС та інших сторін, які підписали Угоду СОТ про державні закупівлі.

Окремої уваги заслуговують обговорення митні аспекти зближення України та ЄС. Витрати, пов'язані з переміщенням товарів через кордон, є ще одним нетарифним бар'єром, пом'якшення якого є метою Угоди. Є два основні інструменти – це взаємне визнання статусу авторизованого економічного оператора (АЕО) та приєднання України до європейської системи спільного транзиту. Законодавчий прорив у цих питаннях стався у 2019р., і вже наступного року було запущено процедури оцінки підприємств, які хочуть отримати статус АЕО.

У 2021р. перша компанія «Джей Ті Інтернешнл Україна» – отримала сертифікат. В Україні таких компаній досі одиниці, тоді як в ЄС їх понад 16 тис. Підписання угоди Україна-ЄС про взаємне визнання АЕО, ймовірно, відбудеться у 2023р., що дещо пізніше, ніж планувалось. Даний статус АЕО виступає показником цілої низки проблем, оскільки вимоги щодо його отримання не здатні виконати навіть великі корпорації з іноземним капіталом, не кажучи вже про невеликі товариства. Все це пов'язано із швидким формуванням законодавчої бази, відповідно не було проведено детального обговорення із суб'єктами ЗЕД й не враховано специфіку їх діяльності на практиці. Якщо ЄС йшла поступовими кроками до змін законодавства, то Україна втілила в життя цей проект надзвичайно швидко, взявши за основу досвід ЄС, втім не підготувавши ринок до цих змін, поставивши перед фактом. Багато гравців цього ринку виявились банально не готовими у світлі військових подій та ослабленої економіки, шукати можливості для втілення зобов'язань, щоб отримати статус АЕО.

Водночас, фактично згідно з попередніми планами й незважаючи на війну, 1 жовтня 2022р. Україна приєдналася до Конвенції ЄС про спільний транзит та Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами. Це дозволяє легше переміщувати товари через ЄС та інші країни спільного транзиту (Норвегія, Ісландія, Швейцарія, Північна Македонія, Сербія, Туреччина та Велика Британія).

Нещодавно підписана угода стосовно приєднання України до Програми ЄС

«Митниця», яка поглиблює митне співробітництво Україна-ЄС та зміцнює інституційний потенціал Держмитслужби. Поступово імплементуються до українського митного законодавства положення Митного кодексу ЄС.

Окремо хочу зазначити, що у сфері податкової взаємодії Україна приєдналася до програми ЄС «Fiskalis», у цифровій сфері – до «Цифрової Європи», у сфері екології і захисту довкілля — до програми «LIFE», а в галузі охорони здоров'я – до «EUforHealth». Ми також стали учасниками програми наукових проєктів «Горизонт Європа» та програми культурних проєктів та креативної індустрії – «Креативна Європа». Зараз тривають переговори щодо приєднання України до нових програм ЄС – «Внутрішній ринок», спрямована на розвиток малого і середнього бізнесу, та «Інструмент сполучення Європи», у рамках якої підтримуються спільні інфраструктурні проєкти логістичного, транспортного, енергетичного та цифрового спрямування.

Додатково варто зазначити, що ЄС продовжуватиме підтримку України в її зусиллях з регуляторного зближення. Наприклад, ЄС долучає Україну до роумінгу, використовуючи правила внутрішнього ринку, як це передбачено в Угоді про асоціацію. Є можливості для подальшої інтеграції до спільного ринку ЄС і в інших сферах, включно із взаємним визнанням електронної ідентифікації та трастовими послугами, укладанням Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції (АСАА), подальшою інтеграцією до ЄС українського ринку електроенергії та продовженням участі у програмах ЄС. Ми надамо додаткову технічну допомогу українській владі для забезпечення успішного завершення цих процесів. Водночас, робота суттєво просунулась і в інших галузях, таких, як митниця (наприклад, 1 жовтня 2022р. Україна приєдналася до Конвенції про спільну митницю, що дуже спростить формальності на кордоні).

ЄС підтримує заходи України з приєднання до Єдиної зони платежів у євро (SEPA), і Єврокомісія готова допомогти їй із заявкою до Європейської платіжної ради (EPS), якщо Україна виконає певні критерії, включно з узгодженням з законами ЄС про платежі, банківські послуги та боротьбу з відмиванням грошей.

Підсумовуючи, можемо зазначити, що скасування обмежень для українських товаровиробників, реалізація «безвізових» режимів у різних сферах співробітництва сприятиме подальшому зміцненню економічних контактів й прискоренню інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС. Це, по-перше, допомагає імплементції Угоди про асоціацію і забезпеченню умов для нового етапу євроінтеграції – переговорів про вступ до ЄС. По-друге, підтримує стабільність внутрішньої ситуації в Україні, зміцнює потенціал як для опору російській інтервенції, так і для наступного відродження нашої країни.

Література

1. До уваги експортерів: з 4 червня 2022р. у торгівлі між Україною та ЄС застосовуються умови, передбачені Регламентом Європейського Парламенту та Ради №2022/870 від 30 травня 2022 року про тимчасову лібералізацію торгівлі, яка доповнює торгові поступки, що застосовуються до української продукції відповідно до Угоди про асоціацію. / Міністерство економіки України, 8 червня 2022 р. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=351bbe54-d274-4a71-9141-58023629451c&title=DoUvagiEksporteriv-Z4-Chervnia2022-RokuUTorgivliMizhUkrainoiuTasZastosovuiutsiaUmovi-PeredbacheniReglamentomvropeiskogoParlamentuTaRadi2022-870-Vid30-Travnia2022-RokuProTimchasovuLiberalizatsiiuTorgivli-YakaDopovniuTorgoviPostupki-SchoZastosovuiutsiaDoUkrainskoiProduktsiiVidpovidnoDoUgodiProAsotsiatsiiu>
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>
3. Перша компанія отримала сертифікат, що наближає українські митні практики до ЄС. – Економічна правда, 26 березня 2021р. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/03/26/672340>.
4. Статус авторизованого економічного оператора допомагає спростити митні перевірки. Як його отримати. — Forbes, 17 квітня 2021р. URL: <https://forbes.ua/money/status-avtorizovannogo-ekonomicheskogo-operatora-pomogaet-uprostit-tamozhennuyurutinu-kak-ego-poluchit-15042021-1389>.
5. Митний кодекс України: практичні аспекти: навч.-метод. посіб. / редкол.: А. Д. Войцещук, І. О. Іващук, А. І. Крисоватий [та ін.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 516 с.
6. Україна та ЄС підписали п'ять євроінтеграційних угод. – Ліга. Закон, 5 вересня 2022р. URL: https://biz.ligazakon.net/news/213714_ukrana-ta-s-pdpisali-ruat-vrontegratsynikh-ugod.